

Václava Janděčková

Falešné hranice

Akce „Kámen“.
Oběti a strůjci
nejutajovanějších
zločinů StB
1948–1951

Václava Jandečková

Falešné hranice

Akce „Kámen“.
Oběti a strůjci
nejutajovanějších
zločinů StB
1948–1951

Vydalo nakladatelství Argo, Miličova 13, Praha 3, 130 00,
www.argo.cz, roku 2018 jako svoji 3511. publikaci.

Grafická úprava Martin Pivrnec.

Odpovědný redaktor Martin Nodl.

Technický redaktor Milan Dorazil.

Sazba Martin Pivrnec.

Tisk a vazba tiskárna PBTisk.

Vydání první.

ISBN 978-80-257-2408-8

Naše knihy distribuuje Kosmas knižní velkoobchod KOSMAS

sklad: V zahradě 877, 252 62 Horoměřice

tel: 226 519 383, fax: 226 519 387

e-mail: odbyt@kosmas.cz

www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v internetovém knihkupectví

www.kosmas.cz

Obsah

Jak a kde to začalo / 7

1. Hromadné zatčení I. Háj u Lázní Kynžvart 5. května 1948 / 24
2. Hromadné zatčení II. Háj u Lázní Kynžvart 12. a 21. května 1948 / 69
3. Učitel z Dobrušky a smrt agentky.
Myslív u Všerub 12. listopadu 1948 / 117
4. Fingované přepadení. Kamenec u Tří Seker 9. února 1949 / 164
5. Kladivo na odbojáře. Kajetán u Tří Seker 16. září 1949 / 210
6. Z jáchymovského pekla na falešnou hranici. Aš 27. ledna 1950 / 264
7. Ženy v rukou zločinců. Svatý Kříž u Chebu 22. června 1950 / 326
8. Obchodník s bižuterií. Svatý Kříž u Chebu 7. prosince 1950 / 379
9. Viceředitel Škodových závodů.
Pavlova Huť a Jalový Dvůr na Tachovsku 1. března 1951 / 424
10. V síti agentů.
Pavlova Huť a Jalový Dvůr na Tachovsku 9. září 1951 / 473

Epilog: Varování pro současné a budoucí generace / 535

Seznam zkratk / 541

Seznam pramenů a literatury / 542

Ediční poznámka / 549

Jmenný rejstřík / 550

Jak a kde to začalo

Příběhy, které zde budu vyprávět, jsou založeny na autentických historických událostech. Odehrály se v nepřehledné době poúnorového Československa. To ale nebylo hlavním důvodem, proč byly osudy jejich protagonistů uvrženy v zapomnění. Vracím se k těmto málo známým, někdy i zcela nepoznaným obětem a přitom se pokouším odhalovat pozadí dalších zločinů bezpečnostního aparátu, který se v zemi po převratu v únoru 1948 rozbujel. Provokace se stala součástí jeho systému práce, zatímco ochrana zákona a pořádku pokulhávala za nelítostným bojem proti skutečným, ale častěji i vymyšleným odpůrcům právě nastoleného komunistického režimu. Na šňůře navazujících příběhů, které se odehrávaly i na jiných místech o týdny, měsíce a roky později, je potřeba začít od začátku.

Tato publikace je volným pokračováním knihy KÁMEN a stejně jako ona nezapomíná na ty, kteří se na upevnování komunistické moci nezákonnými metodami podíleli.¹ Ke své první knize s podtitulem *Svědectví hlavního aktéra akce „Falešné hranice“ u Všerub na Domažlicku* bych ale ráda dodatečně prozradila, jak málo chybělo, aby byl unikátní dokument ústředního protagonisty Stanislava Lišky zničen. Ani zdaleka nestačilo, že se ho podařilo nalézt až po čtyřiapadesáti letech od jeho vzniku. Luděk Liška, syn někdejšího velitele stanice SNB ve Všerubech, musel překonat nejprve sám sebe, aby naplno pomohl odkrýt temné údobí v minulosti své rodiny. Poté co se mi konečně podařilo kontaktovat pozůstalé jednoho z prvních účastníků tzv. falešných hranic, které Státní bezpečnost (StB) chystala v pohraničí jako pasti na uprchlíky, jsem se totiž rozhodla jít rovnou k věci. Měla jsem tu výhodu, že jsem nejprve mohla vzpomínout, jak můj dědeček Ota Tulačka s Ludkovým otcem pomáhal desítkám rodin utéci před komunistickou perzekucí do americké kontrolní zóny v Německu.² Šok však přineslo zjištění, že se Liška z příkazu svých nadřízených musel účastnit i přísně utajovaných akcí zpravodajské centrály ministerstva vnitra. Operativní pracovníci StB se bez součinnosti velitele všerubské stanice SNB a řady jeho podřízených, ustrojených do uniforem příslušníků „německé“

pohraniční strážce, prostě neobešli. Významnější úlohy tlumočnicků a falešných důstojníků americké vojenské kontrarozvědky (CIC) připadly vyšším důstojníkům StB nebo jejich spolehlivým agentům. Ti pak nic netušící uprchlíky vyslyšali, aby je vzápětí pod nejrůznějšími záminkami mohli s kompromitujícími dokumenty „poslat zpět“ do Československa. Toto dějství absurdního divadla bylo jindy nahrazeno „náhodným“ zatčením, nebo dokonce „únosem z německého území“.

Liškův syn Luděk na rozdíl od své starší sestry Stanislavy do české školy nechodil, a tak jsem do sluchátka vše musela vysvětlovat lámanou angličtinou, svým pátým cizím jazykem. (Kdo by si dnes ještě vzpomněl, že tím prvním ve škole musela být ruština!) Co se v Liškově domku v kanadském Edmontonu dělo dál, jsem se dozvěděla až o několik měsíců později. Dcera Stanislavy Liškové (provdané Jarošové) Lydia M. Akradi, která jako jediná z rodiny nemá obavy se do rodné země svých předků vracet, mi během našeho prvního setkání vyličila, jak byly dědečkovy paměti v jeho domě nalezeny a vzápětí málem zničeny. Zatímco já jsem po telefonátu s Liškovým synem byla ohromena úspěchem, že se mi podařilo rodinu v zahraničí najít, Luděk náš rozhovor spíše vystrašil. Jeho obavy vygradovaly právě ve chvíli, kdy inspirován mojí smělostí a badatelskými pokroky našel v otcově nočním stolku desky s hustě popsaným šedesátistránkovým strojepisem s názvem *Falešné hranice* – text, který nikdy neviděl a který si ani nemohl přečíst, protože česky číst neuměl.

Ten dokument se musí ihned spálit, byla první myšlenka, která mu probleskla hlavou. Byl odhodlán to udělat, ať to bylo cokoli, ale se svým záměrem se naštěstí svěřil mladšímu bratru Liborovi. Ten se narodil v Československu nedlouho před zahájením oněch ďábelských her, na kterých otec participoval. Ale to už se psal duben 1948 a pro ty čtenáře, kteří knihu KÁMEN neznají, se nyní pokusím tehdejší události alespoň v krátkosti vyličit a trochu doplnit.

Všeruby, duben 1948

Když se Evžen Abrahamovič, jeden z předních důstojníků StB odpovědných za šíření provokací v pohraničí, poprvé vydal do Všerub na Domažlicko, namířil si to rovnou do úřadovny tamního velitele stanice SNB praporčíka Lišky. V dostatečném předstihu před zahájením

prvních operativních akcí s využitím tehdy ještě neznámé a nepro-
věřené metody „Kámen“, jen pár týdnů po komunistickém převratu,
mu v jeho kanceláři předal obálku s rozkazem, aby ho dopravil do
konkrétního úseku československo-bavorské hranice. Za posledním
hospodářstvím v německo-české vesničce Myslív, vzdálené od Všerub
necelé 2 kilometry, se opatrný velitel pro jistotu k neznámému
muži obrátil a požádal ho o předložení legitimace. „Tuto jsem si po-
drobně prohlédl,“ vzpomínal později Liška, „a zjistil, že majitel jest
členem, resp. orgánem nejvyšší a nejtajnější policejní civilní složky
ministerstva vnitra.“³

Prvním úkolem bylo vybavit tamní neobydlený domek. Smysl
dalších opatření ale Liškovi nešel do hlavy. Více se dozvěděl až po
návratu na stanici. „Záležitost, o které nyní povedeme debatu,“ va-
roval tehdy Abrahamovič, „je záležitostí velkého státního tajemství,
a proto vás upozorňuji na škaredé následky, kterých byste se dožil
prozrazením, či zrazením následující věci.“⁴

První oběť, čtyřčlennou rodinu továrníka Jana Prošvice, zakla-
datele společnosti ETA, musel Liška jako falešný převaděč, i když
v uniformě SNB, doprovodit na domnělou hranici na hrázi Myslív-
ského rybníka 23. dubna 1948. Právě tento den můžeme považovat
za počátek akcí „Kámen“ v československo-německém pohraničí.
Na Abrahamovičův příkaz je v pozdních večerních hodinách odvezl
z Kdyně do Všerub a poté pěšky dovedl k falešné závoře. Na druhé
straně hráze si už oběti vyzvedli Liškovi podřízení v německých uni-
formách a vedli je zpět do vnitrozemí. Příkaz byl příkaz. Přísně uta-
jovaná operace nesla krycí název „Jonny“.

V domku vybaveném ve stylu „německé“ celnice na okraji ves-
ničky Myslív byl s Janem Prošvicem sepsán protokol v němčině.
Všem bylo řečeno, že se nacházejí v Bavorsku, což také svým pod-
pisem stvrdil vyslychající orgán v civilu Karel Kocina, ve skutečnosti
příslušník StB. Po sepsání protokolu následoval odvoz do Všerub
a teprve tam byli Prošvicovi pro „překročení státní hranice“ zatčeni.
Tutéž noc byl na Velitelství stanice SNB ve Všerubech sepsán s Pro-
švicem druhý a mnohem podrobnější protokol, který byl podepsán
příslušníky Oblastní úřadovny StB Klatovy – Jaroslavem Němcem
a opět Karlem Kocinou. Dne 28. dubna 1948 se na falešné hranici
ocitli také členové Československé strany národně socialistické Ka-
rel Doutnáč a Otto Slavík a o dva dny později manželé Oldřich
a Ludmila Maláčovi. Na rozdíl od majetkového případu Jana Prošvi-
ce byli ostatní vlákáni do léčky z důvodů čistě politických.

Stanislav Liška se narodil 27. srpna 1911 v Pištíně u Českých Budějovic. Na pozici velitele stanice SNB ve Všerubech působil od 10. května 1945 do 1. listopadu 1948. Jako jedinému se mu podařilo provokační akci „Kámen“ ve Všerubech vyzradit a přispět tím k jejich odhalení. Zemřel 24. září 1980 v Kanadě. Foto: ABS, personální spis Stanislav Liška, ev. č. 59/11.

Stěží uvěřitelným paradoxem tehdejší doby je, že provokační akce se odehrávaly už v době, kdy Liška a někteří jeho podřízení zároveň spolupracovali na skutečných ilegálních převodech. Svoji nešťastnou roli falešného převaděče se proto rozhodl co nejdříve ukončit. Kromě svých přátel v zahraničí, kteří měli vazby na rozhlasovou stanici BBC v Londýně, vyzradil státní tajemství týkající se zpravodajských akcí také americkým tajným službám, pro které zároveň více než dva roky pracoval. Již 15. června 1948 podali Američané na základě jeho informací první oficiální protestní nótu, ve které podrobně popsali, kde a jak tyto tajné akce probíhají. Na velitele všerubské stanice SNB od té doby dopadal stále větší stín podezření. K 1. listopadu 1948 byl nejprve převelen na stanici SNB Zbiroh v okrese Rokycany a 10. prosince zatčen. Ve vazbě strávil téměř pět měsíců pro podezření ze zločinu vojenské zrady a zneužití služební moci. Rozsudkem vrchního vojenského soudu v Praze byl sice

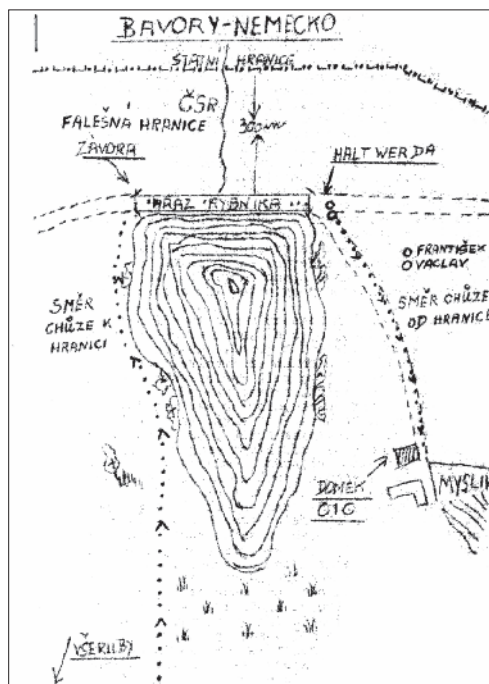
rich der SNE.
 Im Juli 1947 war ich unterwegs auch in München bei einem Karl
 Andres, der ein grosser General-Vertreter in Brunn währendes Krie-
 ges war und der nach dem Umsturz nach Detschland ausgesiedelt wur-
 de. Unter Karl Andres habe ich schon längere Zeit Geschäftsverbin-
 dung gehabt. Andres ist bei Fa. Deckl in München angestellt. In Wald-
 sassen habe ich eine Empfehlung und zwar einem Konopiský, durch
 seinem Kuseine Janota in Prag. Bei der amerikanischer Gesandtschaft
 in München ist mir Herr Johann Kraif empfohlen worden, durch eine
 Beamtin, der amerikanischer Gesandtschaft in Prag und zwar Hildegard
 Holstein. Ausserdem kennt mich an der Gesandtschaft Ludmila Školová.
 Ich möchte in die Scheitz und dann nach England fahren. In England
 kennt mich die Fa. Alexander Golden, Fa. Metal Product / Ltd. Treforest,
 Sout Wales.
 Über die Grenze wollte ich mitnehmen 51.000 Kës, 50 Schweizer Frank
 6.50 Fund, 27 Dolar und 100 belgische Frank.
 Mehr habe ich nicht zu bemerken.
 Gelesen, genehmigt und untergefertigt.
 Verhörender: *Kocina.* Verhörter: *Kocina*

Úryvek protokolu o výslechu Jana Prošvice, sepsaného Karlem Kocinou v noci na 24. dubna 1948, avšak nikoli v bavorském městečku Neukirchen beim Heiligen Blut, nýbrž ve fingované úřadovně americké vojenské kontrarozvědky v Myslívě u Všerub na Domažlicku. Zdroj: ABS, V-5317 MV.

Ujčín, květen 1945. Karel Kocina (stojící v uniformě uprostřed) se narodil 17. září 1908 v obci Chvalkov v okrese České Budějovice. Koncem války spolupracoval s ruskými partyzány na Klatovsku. Měl důvěru i NKVD. Dne 18. května 1945 byl pověřen zatčením ruského majora z řad vlasovců. Foto: Soukromý archiv Lukáše Kopeckého.

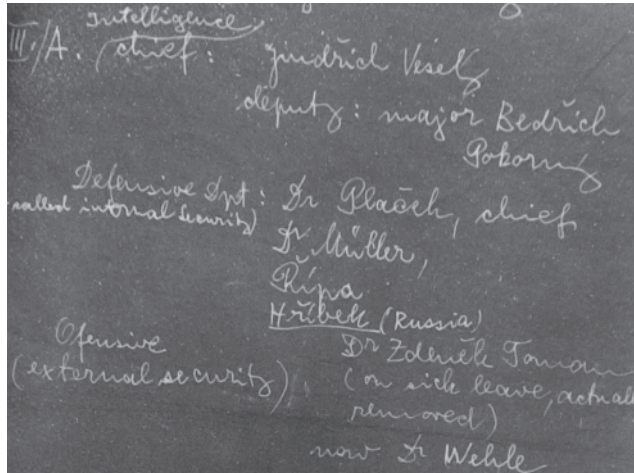

Pohled na Myslívský rybník pocházející z pera Stanislava Lišky, jenž se zasloužil o vyzrazení tajných opatření StB i varování občanů prostřednictvím vysílání BBC. Náčrtek pochází z roku 1959, šipky naznačují směr putování obětí provokačních akcí, při kterých byla odzkoušena metoda „Kámen“. Zdroj: VÁCLAVA JANDEČKOVÁ, KÁMEN. *Svědectví hlavního aktéra akce „Falešné hranice“ u Všerub na Domažlicku.*

pro nedostatek důkazů osvobozen a propuštěn, ale přesto byl nadále sledován. Také proto 12. srpna 1949 s manželkou a třemi malými dětmi uprchli za hranice.

Navzdory výměně diplomatických nót byly podobné nezákonné akce ve Všerubech, ale i na mnohých jiných místech organizovány dál. Akce „Kámen“ se pomalu, ale jistě stávala symbolem pounorového vývoje československých dějin. Používání nové „úspěšné“ metody bylo na stranických i útvarových schůzích dokonce doporučováno a účast na těchto akcích odměňována. Nejrozmanitější operativní kombinace byly organizovány s takovou samozřejmostí a někdy až dokonalostí, že ani bývalý důstojník JUDr. Oldřich Maláč, který prošel zpravodajskými kurzy ve Velké Británii i ve Spojených státech amerických, lest neprohlédl. Vše mu došlo až po zatčení. V polovině července 1948 o tom v protokolu sepsaném na Oblastní

Část schématu organizace ministerstva vnitra vypracovaného Oldřichem Maláčem v Myslivě u Všerub v noci na 1. května 1948, kdy stále ještě netušil, že se stal obětí provokace. V dokumentu zmíněný JUDr. Štěpán Plaček, přednosta tzv. vnitřní státní bezpečnosti neboli oddělení III/Aa ministerstva vnitra, patří mezi nejvýše postavené osoby zodpovědné za organizování a šíření akcí „Kámen“. Zdroj: ABS, V-5317 MV.

úřadovně StB v Praze uvedl: „To, že jde o úřední skupinu, sdělil jsem ihned, jakmile jsem se setkal s prvním oprávněným zpravodajským orgánem, t. j. odborovým radou [Jindřichem] Veselým v Klatovech, který mně to potvrdil stejně jako příslušník StB Klatovy, jehož jméno neznám.“⁵

Pomineme-li zkonfiskovanou vilu Jiřiny Prošvicové, která byla „výhodně“ prodána manželskému páru budoucího prezidenta Antonína Zápotockého, zbývá zjistit, kam putovaly nemalé sumy peněz a vzácné šperky i z majetku dalších zatčených. Pouze v případě rodiny prosperujícího vynálezce totiž není pochyb, kdo si na úlovek dělal nároky. Evžen Abrahamovič v lednu 1963 k této kauze uvedl: „Pouze v jednom případě se tyto materiály předávaly přes sekretariát vedení StB, neboť tehdy se jednalo o případ nějakého velkého boháče. [...] Hned na místě byl sepsán seznam těchto věcí a tyto přebíral na sekretariátě s. [Jindřicha] Veselého s. [Josef] Hříbek, který nám také potvrdil převzetí.“⁶

V Archivu bezpečnostních složek v Praze se skutečně dochoval podrobný třístránkový přehled bankovek, cenností a vzácných šperků, jejichž převzetí osobně podepsal velitel StB a přednosta jeho sekretariátu, což byla podle organizační struktury vypracované Maláčem osoba zastupující Sovětský svaz. Tuto informaci navíc tehdy

Maláč zdůraznil podtržením. Za vyzrazení tajných informací „cizí“ moci a za neuskutečněný přechod hranic byl brzy nato odsouzen k patnácti letům těžkého žaláře.⁷

Důkazní materiál pro policejní vyšetřování

Ale posuňme se opět do roku 2013. Ty papíry musíme zničit, pře-svědčoval Luděk Liška svého mladšího bratra Libora v polovině ledna. Dobře si pamatoval varování rodičů, „že se nikdy nesmí do Česko-slovenska vrátit“.⁸ Libor nato svému bratrovi převyprávěl, co mu otec řekl, když k němu kdysi přistoupil s deskami, na které poklepal rukou: „Až budete chtít vědět, proč jsme museli z Československa odejít, ta-dy je to napsané.“⁹ Od té doby Liškovy paměti nikdo nečetl, až já kon-cem ledna 2013, kdy mi prostřednictvím vnučky Lydie žijící v USA by-ly v nejvyšším možném rozlišení a po jednotlivých stranách zaslány e-mailem. To byl nečekaný trumf, protože už v té době jsem chystala vydání knihy. Moje první studie s poodhaleným pozadím a novými souvislostmi, vypracovaná na základě důkladné analýzy mnou již dří-ve vysledovaných archivních materiálů, byla totiž koncem roku 2012 redakcí nejmenovaného odborného časopisu odmítnuta. Sdělili mi to s odůvodněním, že text je až příliš spjat jen s jednou lokalitou. Při-tom ještě předtím v tisku proběhla zpráva, že trestní stíhání Evžena Abrahamoviče bylo pro nedostatek důkazů zastaveno. Výsledky své-ho výzkumu jsem se proto rozhodla publikovat stůj co stůj. Už o vá-nočních svátcích roku 2012 mi v Nakladatelství Českého lesa potvr-di-li, že knihu vydají, a právě to byl důvod, proč pátrat po aktérech akcí „Kámen“ ještě intenzivněji. Měsíc nato mi bylo odměnou nejen zís-kání cenných fotografií z několika rodinných archivů, ale především nečekané nalezení Liškových pamětí. Ale co s nimi?

Trvalo mi dva týdny, než jsem promyslela, zda vůbec a též ja-kým způsobem Liškovo naprosto ojedinělé svědectví do rozepsané knihy zapracovat. Nebylo těžké poznat, že i tyto vzpomínky, sepsa-né až po jedenácti letech, byly poznamenány zubem času, ale o to více mě práce lákala. Falešným hranicím se Liška věnoval jen na ně-kolika málo stranách, ale k tomu se nabízela jedinečná šance kon-frontovat unikátní text s neméně významnými archivními doku-menty z provenience StB, které se mi do té doby podařilo objevit. V kombinaci s Liškovými pamětmi jsem je mohla představit v no-vých dimenzích.

Na podzim 2013 kniha KÁMEN vyšla a její uvedení na trh předznamenala paradoxně kdysi odmítnutá studie. Ta byla nakonec publikována už v létě 2013 v časopisu *Paměť a dějiny* pod názvem Akce „KÁMEN“. Všeruby 1948. *Nová odhalení v případě falešné hranice Evžena Abrahamoviče*. Její anglická verze byla vzápětí zveřejněna v odborném časopise vydávaném univerzitou ve Štýrském Hradci.¹⁰ Mezitím bylo obnoveno vyšetřování Evžena Abrahamoviče jako jednoho z posledních žijících viníků a právě vydaná kniha se stala součástí jeho vyšetřovacího spisu. Dr. Breza, jak se sám nechával oslovovat, byl však už příliš starý, a tak na něj spravedlnost nakonec nedosáhla. Zemřel na jaře 2014.

Za provokace typu „Kámen“, organizované až do roku 1951, nebyl dodnes nikdo potrestán, přestože i podle tehdy platných předpisů šlo o nezákonné postupy bezpečnostní práce, které byly v rozporu s mezinárodním právem. Přitom tato kniha dokládá, že jejich organizátorů bylo minimálně několik desítek. Ani zdaleka totiž nešlo jen o pracoviště Velitelství StB a Abrahamovičův tým, který byl usazen v konspiračních místnostech v paláci Dunaj na Národní třídě. Také nejen tam pracovali lidé, kteří se krátce po únorovém komunistickém převratu schovávali za krycí název útvaru 701-A. Tento údaj většinou nevěstil nic dobrého; často se s ním v knize setkáme, a jeho definice je proto namístě. Pojmenování „útvary 701-A“ bylo používáno již na jaře 1948 jako krycí označení „zpravodajské centrály“, v níž operovalo tehdejší oddělení III/Aa III. odboru ministerstva vnitra (tj. ještě předtím, než bylo později kodifikováno jako závazné Pomůckou administrativně–operační pro KV StB z 15. prosince 1948 a Pomůckou administrativně–operační pro skupinu BAa ze 17. ledna 1949 jako tzv. skupina BAa ministerstva vnitra).¹¹

Přiznávám, že tuto dlouhou definici není úplně snadné vstřebat, přesto je ale důležité o ní vědět. Spolu s historikem Janem Frolíkem jsme ji doladili tak, aby byla co nejpřesnější. A byl to právě Frolík, kdo se akcím „Kámen“ věnoval nejdůkladněji jako první. Už v roce 1996 publikoval studii s názvem *Plukovník Antonín Prchal a jeho doba*, která byla zásadním přínosem k tomuto téměř neznámému tématu.¹² Pro zajímavost: v září 2013 mi v nečekaném a velmi krátkém dopise napsal: „Ostatně, jak se Vám podařilo najít potomky St. Lišky? Já jsem se o to, i s pomocí krajanů, jako ředitel někdejšího Archivu MV snažil léta a bez výsledku. Shrnuto, pokud tedy máte zájem dovědět se něco bližšího o tom, co jsem v těchto všech případech zjistil já, ozvěte se mi.“¹³ Myslím, že už v té době si mého

výzkumu vážil. Nedlouho později mi poskytl k publikování definici akce „Kámen“, kterou se mu podařilo v archivech vypátrat: „V daném případě nešlo o název konkrétní operativní akce, nýbrž o metodu, již byly realizovány různé případy. Podstata této metody spočívala v tom, že orgánové bezpečnosti přivedli osoby, usilující o ilegální odchod do zahraničí, na domnělou úřadovnu CIC a tam je vyslyšali o tom, jakou činnost hodlají tyto osoby v zahraničí vyvíjet. Po skončení výsledku bylo pod nějakou záminkou fingováno předání těchto osob zpět našim bezpečnostním orgánům.“¹⁴ Tato výstižná definice byla předložena politbyru Ústředního výboru KSČ ministrem vnitra Rudolfem Barákem v roce 1956 a svědčí o tom, že navzdory přísnému utajování se jednalo o záležitost metodicky koncipovanou a poměrně běžnou.

Akcím „Kámen“ se věnoval později i historik Prokop Tomek, jehož studie publikovaná v roce 2005 pod názvem *Amon Tomašoff – dobrodruh ve službách komunistů* byla dalším významným počinem pro pochopení složité problematiky. Mě osobně však nejvíce inspirovala studie historika Igora Lukeše publikovaná ve Spojených státech amerických jako *KAMEN: A Cold War Dangle Operation with an American Dimension, 1948–52*.¹⁵ Právě profesor Lukeš jako první upozornil na zásadní roli, kterou v akcích „Kámen“ sehrál nedobrovolný hráč a hrdina v jedné osobě Stanislav Liška. To on v roce 2011 (v době, kdy jsem ho ještě neznala a o akcích „Kámen“ nic nevěděla) podal na Abrahamoviče podnět k trestnímu stíhání a mimo jiné o něm napsal: „Byl zraněn při přestřelce mezi dvěma tajnými skupinami StB v Praze, k níž došlo nedopatřením, když se nezávisle na sobě snažily zatknout cizího agenta; nejméně jeden příslušník StB byl zabit vlastními kolegy. Abrahamovič byl pouze zraněn, což mu umožnilo přečkat smrtelně nebezpečné stalinistické čistky v rekonvalescenci, když se zotavoval v lázních. Užil si dlouhý a šťastný život jako ředitel obchodního domu.“¹⁶

V srpnu 1951 odešel Abrahamovič do trvalé výslužby, ale ani v té době nebylo metodě „Kámen“ odzvoněno. Od jeho zranění z října 1949 byly sice další oběti před ním částečně uchráněny, ale ne před jeho nadřízenými, kolegy a dalšími dobrodruhy, kteří měli zájem, aby akce „Kámen“ žily dál. Ty se totiž mezitím šířily i v nižších bezpečnostních útvech podél celé západní hranice, včetně Česko-budějovického a Ústeckého kraje. Na počátku 60. let Abrahamovič na jednu stranu potvrdil, že první akci „Kámen“ řídil ve Všerubech, ale na druhou stranu uvedl, že tyto akce už v té době organizovala

Přehled všech v této knize zdokumentovaných lokalit využívaných na československo-bavorské hranici v letech 1948–1951 k nezákonným provokačním akcím „Kámen“. Zdroj: Archiv autorky.

i StB v Plzni. Jenže akce „Kámen“ zdaleka nebyla novinkou. Tato metoda byla využívána sovětskými zvláštními službami už před druhou světovou válkou, tudíž je nakonec irelevantní, že vysocí důstojníci StB z Prahy, stejně jako dodnes mnozí historikové a další badatelé, se léta přeli, kdo byl vlastně otcem této ďábelské myšlenky. Pravda, bylo zapotřebí ji přizpůsobit tuzemským podmínkám, ale k tomu mohlo docházet i na radu bývalých partyzánů a komisařů školených kdysi v Sovětském svazu.

Abrahamovičův nadřízený Josef Plechatý například tvrdil, že s návrhem akce pojmenované už jako „Kámen“ přišel „nějaký vedoucí pracovník bezpečnosti z Plzně“.¹⁷ Bývalý partyzán Miroslav Pich-Tůma v té souvislosti dokonce jmenoval tamního krajského velitele StB JUDr. Josefa Stehlíka už ve své výpovědi z roku 1956.¹⁸ Velitel StB Antonín Prchal však za skutečného autora akce „Kámen“ opakovaně označil Abrahamoviče.¹⁹ Podle něj byl vlastně dobrodruhem, ale více by se snad hodilo přirovnat ho k proradnému iluzionistovi. Při hledání autorství jedné z nejúspěšnějších a nejzákeřnějších zpravodajských metod 20. století i jejího pojmenování je ale třeba zdůraznit,